

نقش تربیت هنری در ارتقای هویت کودکان پیش دبستانی و ابتدایی

رویا رستی

کارشناس ارشد مدیریت دولتی، مدرس دانشگاه پیام نور واحد کنگان

Roya.ra1392@gmail.com

سیمین منصوری

کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، مدرس دانشگاه پیام نور واحد کنگان

مرضیه خیاط

مدرس دانشگاه پیام نور و دانشگاه آزاد اسلامی واحد دیر

چکیده

هدف از مقاله حاضر شناخت نقش تربیت هنری در ارتقای هویت کودکان پیش دبستانی و ابتدایی است. روش استفاده از نوع گردآوری و جمع آوری اطلاعات (کتابخانه ای) میباشد که با کمک کتابها ، مجلات، مقالات، پایان نامه ها و اینترنت که حاصل مطالب صاحب نظران و پژوهشگران میباشد. یکی از تاثیرگذارترین حوزه برنامه درسی آموزشی هنری می باشد که می تواند در رشد ابعاد مختلف کودکان موثر باشد. طبق آمارهای محققین جامعه ایران به صورت روبه فزونی مصرف زده شده و اگر تدابیر لازم در زمینه نهادینه سازی فرهنگ صرفه جویی در آموزش و پرورش و بویژه در سطوح پیش دبستانی و دبستانی به دلیل ماهیت شکل پذیری آنها انجام نگیرد، در آینده نه چندان دور با توجه به منابع ، محدود اقتصاد، فرهنگ و حتی امنیت جامعه و کشور به خطر می افتد و اگر نهادینه سازی، قانونی سازی الگوسازی و فرهنگ سازی صرفه جویی در آموزش و پرورش با توجه به راهکارهای پیشنهاد شده به نحو مطلوب انجام گیرد موجب کمک به برون رفت جامعه از مشکلات جدی در اقتصاد، فرهنگ، محیط زیست و حتی امنیت کشور می گردد.

کلمات کلیدی: تربیت هنری، هویت کودکان پیش دبستانی و ابتدایی.

مقدمه

هدف از مقاله حاضر، نقش تربیت هنری در ارتقای هویت کودکان پیش دبستانی و ابتدایی است. در حقیقت از نظر اسلام و قرآن، اعتدال در مصرف و میانه روی و صرفه جویی به معنای مصرف درست و متناسب، اصلی اساسی و از اصول نخستین اقتصاد اسلامی می باشد که مؤمنان برای دست یابی به کمال شخصی و جمعی و امت اسلامی برای رسیدن به جامعه نمونه و برتر می بایست آن را در نظام اقتصادی خویش در نظر گیرند. (خاکپور، ۱۳۹۱) یکی از راه های مهم در امر نهادینه کردن جامعه و دانش آموزان مدارس، آموزش های مناسب و قانونی کردن فرهنگ صرفه جویی در مدارس از طریق تجهیزات بهینه می باشد. بزرگترها، معلمان و مسئولین هر رویه ای در مصرف در پیش بگیرند، کودکان و دانش آموزان نیز همان روش را تقلید می کنند. از اینرو مسئولین و معلمان و والدین با اتخاذ روش های معقول و منطقی می توانند کودکان شان را به صرفه جویی و پرهیز از اسراف عادت دهند. (پژوهش صدا و سیما، ۱۳۹۵) کودک و دانش آموز در برخورد با مسایل صرفه جویی، ممکن است عکس العمل هایی نشان دهد، اما اگر مفهوم و ضرورت صرفه جویی را برایش توضیح دهیم و مسأله را بشکافیم، دیگر نه تنها با آن مخالفتی نخواهد داشت، بلکه خدا را شکرگزار هم خواهد بود و به دلیل این کار از والدین و معلمینش تشکر خواهد کرد، کما این که فرزندان، در مسأله صرفه جویی با ما همراهی کرده اند و از این همراهی رضایت داشته اند. کودکی که چنین تربیت شود، خودخواهی هایش کاهش می یابد و در آینده که مسئولیت های بزرگتری در جامعه عهده دار می شود، مسایل را بهتر درک می کند و در اجتماع خود رواج می دهد. در این موارد نیز باید طوری تربیت شود که صرفه جویی و درست مصرف کردن را برای خاطر خدا انجام دهد نه از سر ترس یا ریاکاری، یا این که اسراف کند چون کسی نیست مرا ببیند و انتقاد کند! دوران کودکی دورانی سرنوشت ساز و مثبت است، اهمیت این دوران در شکل گیری شخصیت، تربیت پذیری و کسب علم تا آن جاست که به فرموده ی پیامبر گرامی (ص) "فراگیری علم در کودکی همچون نقشی است که بر سنگ حک شود". روانشناسان و صاحب نظران تعلیم و تربیت آن را غالباً به عنوان برجسته ترین مرحله در تکوین شخصیت انسان دانسته اند و وجود تعارضات، اختلالات و نابسامانی های روانی در این سنین را از عوامل موثر و اساسی در بروز مشکلات در سراسر زندگی فرد می دانند. فروبل به اهمیت فرصت های آموزشی در اولین سالهای پیش دبستانی اشارات فراوانی داشت و معتقد بود که کودک در محیطی غنی و سرشار می تواند علایق خود را از طریق تجربه اندوزی و فعالیت شخصی رشد دهد. از این رو، یکی از مباحث عمده در روانشناسی امروز که توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب نموده است. عزت نفس می باشد. فعالیت های هنری باعث تحول

هویت، شخصیت و برانگیختن احساس موفقیت در کودکان می گردد. (ایزدی و حجتی، ۹۶) آموزش هنر در دوران کودکی با تمام فواید و مزایا، متأسفانه امروز در نگرش مدیران و معلمان و حتی والدین کم اهمیت شمرده شده است و در حاشیه قرار گرفته است. با وجود اینکه برنامه درسی به اهمیت درس هنر جایگاه ویژه ای قائل شده است، اما عملاً به نظر می رسد هنر در کشور ما دچار بحران شده و آموزش درس هنر در مدارس ابتدایی با جدیت دنبال نمی شود و کودکان این مرز و بوم دچار عدم تربیت هنری می شوند. هدف از این مقاله این است که ضمن معرفی اهداف و فعالیت های آموزش هنر از دوران پیش دبستانی و ابتدایی، به اثرات مثبت و نقش های متعدد در رشد دانش آموزان می پردازد تا تمامی دست اندرکاران تعلیم و تربیت کشورمان به ویژه معلمان و والدین درس هنر نه تنها پایه و اساس یادگیری دروس دیگر بدانند، بلکه زمینه ساز تربیت صحیح کودکان قلمداد نمایند.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

تربیت هنری یک ضرورت ذهنی است. همچنین تربیت هنری به عنوان یک ضرورت شخصی، هنر پیشرفت فیزیکی، اخلاقی، زیباییشناسی و احساسی را افزایش می دهد و به برقراری ارتباط میان افراد، خلاقیت و آرزوهای یادگیری را افزایش میدهد و یک ضرورت اجتماعی است. (آیزنر، ۲۰۰۲) ایرانیان از روزگاران قدیم با آموزه های دینی مانند قناعت، ساده زیستی و صرفه جویی خو گرفته بودند. اما شواهد کنونی نشان می دهد طی سالهای اخیر مصرف گرایی در جامعه ایران به شکل فزایندهای در حال گسترش است و نظام ارزشی مادی برنظام ارزشی معنوی غلبه میکند. یکی از اشکال و قالبهای مهم مصرف، الگوی مصرف کالاها در قالب خانوار است. از جمله این کالاها میتوان به مصرف گاز، برق، تلفن، مواد غذایی و ... اشاره کرد. این کالاها، مصرف شخصی ندارند؛ بلکه در قالب خانواده و به صورت جمعی می شوند و لذا نوع و الگوی مصرف به طور مستقیم با فرهنگ و ایستارهای فرهنگی جامعه ارتباط دارد. (نوریان، ۱۳۸۴) ایران با سرانه مصرف ۱۶۰ کیلوگرم، بالاترین مصرف سرانه نان را در جهان دارد. سرانه مصرف شکر هر ایرانی، ۳۰ کیلوگرم و ۶ برابر میانگین سرانه دنیا است. ایرانیان سالانه بیش از ۲ میلیارد و ۹۰۰ میلیون تومان نوشابه استفاده میکنند. از نظر سرانه مصرف نوشابه گازدار ایران رتبه نخست جهان را دارد. سرانه مصرف نوشابه در ایران برابر ۴۲ لیتر است، این سرانه مصرف ۴ برابر سرانه مصرف دنیاست. میزان استاندارد مصرف نمک بین ۴ تا ۵ گرم در روز است. در حالی که ایرانیان به طور متوسط روزانه ۸ تا ۱۰ گرم نمک مصرف می کنند. میزان و سرانه اقلام دارویی در هر نسخه در ایران بیش از سه برابر متوسط جهانی است. در مصرف انرژی، مردم ایران به طور متوسط ۴ برابر میانگین جهانی انرژی مصرف می

کنند. سرانه زمان مکالمه و استفاده از تلفن همراه ۴ برابر متوسط جهانی است. مصرف گرایی و مصرف افراطی در سایر حوزه ها نیز به همین منوال است. ایران از نظر تعداد جراحی زیبایی بینی در دنیا مقام اول است. خانواده های ایرانی از نظر رشد مصرف لوازم آرایش، رتبه ۳ در دنیا دارند. نامعقول بودن الگوی مصرف در کشور به حدی جدی است که برخی از مصارف در ایران، رشد بالاتری نسبت به مصرفیترین کشورها دارد. رشد مصرف فرآورده های نفتی در ایران حتی از میانگین رشد مصرف در خاورمیانه و جهان نیز بیشتر بوده است. کشور ایران پنج برابر کشورهای توسعه یافته مصرف انرژی و دور ریزی دارد و پنج برابر کل جمعیت چین مصرف بویژه در انرژی دارد. متوسط بارش باران ایران نیز از میانگین جهانی بسیار فاصله دارد. لذا لزوم تبدیل صرفه جویی در مصرف آب باید به یک الزام در افکار و رفتار عمومی و زندگی همه مردم تبدیل شود. با توسعه جوامع و افزایش روزافزون گرایش به مصرف لوازم برقی در خانواده ها میزان مصرف برق خانگی نیز افزایش یافته است. اوضاع مان در تولید کاغذ خوب نیست اما مصرف مان خیلی زیاد و گاهی هم غیر منطقی است سالانه بیش از یک میلیون و ۵۰۰ هزار تن کاغذ در کشور مصرف می شود. (ترکاشوند، ۱۳۸۸)

انواع فعالیت های هنری کودکان پیش دبستانی و ابتدایی

الف) داستان یکی از فعالیت های هنری در کودکان، بزرگ ترین وسیله ظهور وجدان پاک و خوبی و خصلت مطلوب و پسندیده در کودک است. داستان، خصایل پسندیده مانند عزت نفس، شجاعت، شهامت، جرات، ایمان، رقت قلبی، همدردی را پرورش می دهد. که این خود بهترین روش غیر مستقیم برای تکوین اخلاق صحیح و عالی است. (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۵) کودکان شیفته قصه و قصه گوئی هستند و قصه تاثیر عمیق بر روان، زبان و رفتار و شخصیت آن ها به جای می گذارد و همچنین باعث ایجاد اعتماد به نفس و قدرت بیان در آن ها می شود. قصه و داستان تاثیراتی بر کودکان دارد مانند: زبان آموزی، انتقال مفاهیم، تقویت حس کنجکاوی، پرورش قدرت تخیل و خلاقیت، آشنایی با واقعیت های زندگی و انتقال ارزشها (خلیفه، ۱۳۹۵)

ب) کاردستی: کاردستی محصول فعالیت، همکاری و هماهنگی بین ذهن، چشم و دست در ساختن اشیاء است و باعث پرورش خلاقیت گروهی کودکان می شود و از این طریق سطح فزهنک تجسمی آن ها را می توان بالا برد تا به کشف محیط اطراف خود و زیباسازی آن بپردازند. کاردستی باعث پرورش تخیل، تفکر و قوه خلاقیت و بازآفرینی کودکان می شود. (رادپور و همکاران، ۱۳۸۵)

ج) نقاشی: کودکان به نقاشی علاقه دارند. یک جنبه نقاشی بازی و سرگرمی و جنبه دیگر آن رشد و تکامل ذهن و پشرفت توانایی است. نقاشی، برای برقراری ارتباط با درون کودکان است. تجسم شکل ها و فضاها در ذهن کودکان بسیار جالب غنی است. (رادپور و همکاران، ۱۳۸۵)

د) ارتباط با طبیعت: توجه به طبیعت را با نظم، هماهنگی و زیبایی آشنا می کند و طبیعت از عناصری چون صدا و حرکت، نقطه، خط، شکل، رنگ و بافت تشکیل شده است و کودکان از طریق حواس پنجگانه به مشاهده دقیق طبیعت می پردازند. ارتباط با طبیعت، اساس برنامه های هنر است و سوال کردن و گفتگو در مورد تجربیات کودکان از طبیعت می تواند تجربه های پربار و متنوعی را نصیب آنان نماید و بچه ها را اهل تفکر و ایجاد انگیزه و فعالیت های خلاقانه وادار کند. (همان منبع)

اهداف هنر در کودکان پیش دبستانی و ابتدایی

۱- هنر باعث بهبود جسمی روانی، خلاقیت، حل مساله، بهبود مهارتی روزمره و کیفیت زندگی می شود و نقش پررنگی در تامین نیازهای روانشناختی کودکان دارد. شعر کودک از ابزارهای مهم و موثر در تکوین شخصیت کودکان و جهان بینی آنان می باشد. و امروزه شعر و ادبیات برای رسیدن به اهداف درمانی و رشد شخصیت بکار می گیرند. (ایزدی و حجتی، ۱۳۹۶)

۲- پرورش حس زیباشناسانه، حس جستجوگری و خلاقیت، آشنایی با تاریخ هنر ایران و جهان و قدردانی از میراث فرهنگی ۱ خود، توانمند ساختن دانش آموزان برای قضاوت ارزشی آثار و دستاوردهای مختلف هنری خویش و دیگران و ارزش نهادن به بیان هنری در سراسر زندگی میباشد. (کیان و مهرمحمدی ۱۳۹۲)

۳- اهداف در سه حوزه دانش، مهارت و نگرش تدوین شده که شامل هدف های حوزه مهارت، توسعه مهارت های حسی، گفتاری، حرکتی و اجتماعی است و حوزه نگرش شامل: توجه به زیبایی ها و پرورش زیباشناسی و تمایل به ابزار افکار احساسات و توجه به توانایی های خود و کسب دانش و تجربه در رشته های هنری و میراث فرهنگی و تمایل به مشارکت در فعالیت های گروهی می باشد و همچنین هدف های حوزه دانش عبارتند از آشنایی با انواع فعالیت های هنری و ابزار و مواد ورشته های هنری میباشد. (رادپور و دیگران، ۱۳۸۵) بنابراین هدف آموزش هنر در کودکان (پیش دبستانی و ابتدایی) صرفا جهت سرگرمی نیست، بلکه با چنین آموزشی می توانند با خویشتن خویش مواجه شوند هنر به عنوان شیوه درمان و رشد می باشد. و به عنوان راهی عالی بر کشف هویت می باشد. گیلتون و همکاران که روی هنر درمانی مطالعه داشته اند، نشان دادند که هنر درمانی از

راه های بالقوه به منظور بهبود سلامت روان از راه افزایش احساسات مثبت، مقابله با افسردگی و منفی گرایی است. (ایزدی و حجتی، ۱۳۹۶)

راه کارهای صرفه جویی در مصرف کاغذ

تقویت دولت الکترونیک در تمامی موارد ممکن مکاتبه ای و استفاده از اطلاعیه های درون سازمانی از اتوماسیون های اداری و یا پست الکتریکی، الکترونیکی نمودن پرونده ها و مکاتبات اداری، ممنوع نمودن چاپ کاغذی مکاتبات داخلی، ارسال دعوت نامه و ... از طریق سامانه های پیام رسانی کوتاه، اجتناب از متن ها و گزارشات کتبی تا حد ممکن و پرهیز از تشریفات زاید در حاشه پردازی، رنگ آمیزی و زینت بخشی مکاتبات، استفاده از فکس و ایمیل جهت مکاتبات اداری و افزایش سرعت اینترنت، استفاده از تمام قسمت های کاغذ برای یادداشت ها، پیش نویس ها و ...، ارائه کاغذهای باطله به مراکز بازیافت و تحویل نشریات قدیمی، بسته بندی ها و کاغذهای باطله به سازمان بازیافت و تفکیک کاغذ از سایر زباله ها، استفاده کامل از پشت و روی کاغذ، مطالعه مطالب و بخشنامه ها و اطلاعیه ها بر روی صفحه نمایش کامپیوتر (مانیتور)، اطلاع رسانی فعالیت ها از سامانه اینترنتی و وبلاگ یا سایت به جای گزارش پرینت شده، استفاده از چاپگرهای چندکاره در دفاتر، مدارس و ...

راه کارهای صرفه جویی در آب

با آموزش عمومی به تمامی کارکنان و دانش آموزان در مورد اهمیت آب مصرف بهینه انرژی را فرهنگ سازی کنیم و نحوه و راهکارهای صرفه جویی در آب از طریق صرفه جویی در استحمام، روش های بهینه آب دادن به درختان و گیاهان و محصولات کشاورزی، صرفه جویی در شستن ظروف، لباس ها و تمیز کردن خانه ها و حیاط منزل و شستن ماشین ...، استفاده از شیرها و لوله کشی های استاندارد، عدم استفاده از آب شرب برای کارهای ساختمانی و ...، در مراکز آموزشی و مدارس به اطفال و دانش آموزان محدودیت منابع آب و روش های صرفه جویی آن را آموزش دهیم، گروه های فرهنگی، غیر دولتی را به ایجاد و ارتقای فرهنگ حفاظت از آب در میان کودکان و بزرگسالان تشویق کنید، برگزاری مسابقه هایی با مشارکت نهادهای آموزشی در رسانه و یا پوشش دادن فعالیت نهادهای آموزشی در خصوص ترویج فرهنگ مصرف بهینه آب در دانش آموزان، استفاده از چهره های مشهور بویژه بازیگران و ورزشکاران در برنامه های آموزشی در زمینه اصلاح الگوی مصرف آب، حساس سازی اقشار مختلف نسبت به اهمیت و محدودیت های آبی و ..

راه کارهای صرفه جویی در مصرف برق

ترغیب دانش آموزان به ذکر آموخته های مدرسه و عمل بدان در آموزشگاه و ایفای نقشی همانند " همیار پلیس " در هنگام رانندگی والدین در منازل، مانند پیش قدم شدن برای خاموش کردن لامپ اضافی، کم کردن بخاری، خاموش کردن وسایل برقی، با مصرف صحیح و بهره گیری از الگوی درست استفاده از حامل های انرژی، از قطع برق جلوگیری کنیم، مصرف بهینه انرژی را فرهنگ سازی کنیم، هنگام خرید لوازم برقی آموزشگاه به جاست ، انرژی که بهترین و محکم ترین نوع را خریداری کنیم . هر چند که هزینه بیشتری باید بپردازیم ولی در دراز مدت استحکام و دوام آن جبران قیمت بالاتر را خواهد کرد . در این زمینه لازم است با کمک دولت، کارخانجات ضمن استفاده از تکنولوژی جدید مواردی را مورد استفاده قرار دهند که محصولات حاصل از آنها عمر طولانی تری داشته باشند و مجدداً قابل استفاده باشند یا بتوان آنها را مرمت، بازسازی و تعمیر نمود، گذاشتن ما موری جهت خاموش نمودن لامپ ها در ساعات تفریح و هنگام خروج دانش آموزان از کلاس، از نور طبیعی، به خصوص از پنجره های جنوبی ساختمانها نهایت استفاده را بنمائید.

راه کارهای صرفه جویی در مصرف گاز

مصرف بهینه انرژی را فرهنگ سازی کنیم، سیستم سرمایش کلاس ها و محیط کار را پس از ساعت اداری خاموش کنید، در هنگام روشن نمودن سیستم سرمایش مرکزی، درها و پنجره ها را بسته نگه دارید، نصب ترموستات و تنظیم آن برای جلوگیری از هدر رفت انرژی در شبها، به کارگیری تنظیم کننده زمانی که قبل از ساعت آغاز کار بتواند سیستم گرمایشی سازمان را روشن کند و در پایان ساعت کار به طور خودکار این سیستم را خاموش کند، درها و پنجره ها را توسط نوارهای درزگیر عایق از وسیله گرمایش با ابعاد مناسب برای ، بندی کنید تا از لابلای درز درها و پنجره ها حرارت داخل ساختمان خارج نشود فضاهای مختلف استفاده کنید، جهت مدیریت بهتر مصرف و مشارکت کلیه دانش آموزان ، هر یک از دانش آموزان به نوبت مسئول مدیریت یکی از منابع شده و برای میزان مدیریت صرفه جویی آنان تشویقی نیز در نظر گرفته شود و ....

ایزدی و حجتی (۱۳۶۹) در مقاله ای تحت عنوان " تاثیر شعرخوانی بر عزت نفس کودکان پیش دبستانی " نتیجه گرفته اند که روش شعرخوانی بر عزت نفس کودکان، روشی راحت و آسان است و می توان به عنوان یک روش درمانی و توانبخشی در ارتقاء بهداشت روان کودکان استفاده کرد. صفاران و خسروانی (۱۳۹۴) تحت عنوان پژوهشی با عنوان "تاثیر آموزش هنر در رشد خلاقیت، نوآوری و ارتقای سطح مهارتهای کارآفرینی کودکان

پیش دبستانی " نتیجه می گیرند که آموزش هنرهای تجسمی کاربردی در بعد سیالی، انعطاف، ابتکار، بسط در دختران و پسران تاثیر معناداری دارد و علیرغم تفاوت جزئی بین تاثیر هر کدام از این شاخصه ها بین دختران و پسران در میزان تاثیر آموزش هنرهای تجسمی- کاربردی وجود ندارد و آموزش هنر بر همه ابعاد خلاقیت کودکان مقطع پیش دبستانی تاثیرگذار است. نیهان دمیرل (۲۰۱۱) پژوهشی درباره " کمک درس هنرهای دیداری جهت کودکان ابتدایی" در ترکیه انجام داد و نتیجه گرفت دروس هنر دیداری به پیشرفت اجتماعی، عاطفی و ذهنی کودکان کمک می کند. یکی از مؤثرترین اقداماتی که در کنار اقدامات فنی میتواند کارایی مؤثری در بهینه سازی مصرف انرژی داشته باشد، اقدامات فرهنگی است. بررسی اجمالی از وضعیت مصرف انرژی در بخشهای مختلف کشورها نشان میدهد الگوی صحیحی از نحوه مصرف انرژی وجود ندارد. (دفتر برنامه ریزی انرژی ۱۳۸۲). نتایج نشان داده اند که رونق و رکود اقتصادی کشورها تابعی از گرایشها و خواسته های مردم مصرف کننده است. (صامتی مهر، ۱۳۸۱)

نوع تفکر و نگرش مردم جامعه مثبت و منفی در رفتار آنها و نهایتا در وضعیت مصرف انرژی دخالت دارد. درک مسایل مربوط به مصرف انرژی تنها بر پایه قوانین فنی و عملی که در حیطه کار محققان فنی قرار میگیرد نیست بلکه باید آموزشهای لازم در سطوح جمعیت جامعه به صورت رسمی و غیر رسمی از طریق نهادهای آموزشی و رسانه های عمومی، سازمانها و مراکز تولید کننده و توزیع کننده انرژی داده شود. (شکوهی ۱۳۷۰). انرژی دستمایه حیات و کارمایه فعالیتهای بشری است. امنیت ملی همه کشورهای جهان نیز در گرو دسترسی مطمئن به انرژی است. از این رو آینده تولید و مصرف حامل های انرژی و کاربرد بهینه آن، توجه خاص بسیاری از دولتمردان و صاحب نظران را در گسترش جهانی برانگیخته است. (شهیدی، ۱۳۸۰) رشد روز افزون جمعیت و وابستگی به انرژی و منابع طبیعی و همچنین نبود الگوی مصرف منطقی موجب اتلاف سرمایه های کشور شده است. (شعبانی، ۱۳۷۱)

نتیجه گیری

هنر و تربیت هنری یکی از تاثیر گزارترین حوزه های برنامه درسی در رشد ویژگی ها و قابلیت های متنوع است. اگرچه بعد هنری یکی از ابعاد تربیت است، ولی فرصت های بی بدیل و یگانه ای را فراهم می کند که به رشد کودکان و تمامی سنین و ابعاد گوناگون منجر می شوند. از این رو علمای تعلیم و تربیت برای پررنگ جلوه دادن تربیت هنری در میان برنامه های درسی کوشش کرده اند. آیزنر معتقد است هنرها باید جزئی ضروری از

ساختار آموزش و پرورش به شمار آیند. برودی معتقد است هنرها، دستیابی انسان را به دانش، بصیرت، ارزش ها و معانی (برای مثال درون بینی، تعالی روحی و احساس ذوقی) که در هیچ یک از حوزه های محتوایی دیگر، برنامه درسی وجود ندارد فراهم می آورد. (معروفی و همکاران، ۹۲). در تعلیم و تربیت کودکان زمانی ما می توانیم اهمیت نقش هنر در شکل گیری شخصیت هویت کودکان پی ببریم که بر چیستی هنر و اهداف هنر واقف باشیم و آن را در برنامه درسی عملاً اجرا نماییم و لازمه آن تغییر دادن نگرش دست اندرکاران تعلیم و تربیت و مدیران و معلمان و حتی والدین به اهمیت ارزش آموزش هنر در کودکان سنین پیش دبستان تا پایان دوره ابتدایی می باشد و جایگاهی را در برنامه درسی برای آن قایل شویم و افزون بر برنامه درسی هنر، به کانون های فرهنگی و تربیتی آموزش و پرورش جهت توسعه و ثبت تربیت هنری کودکان همت گماریم تا شاهد رشد چشمگیر در زمینه تقویت و شکوفایی و هویت یابی آنان در کشورمان باشیم. از طرفی با توجه به مطالب گرد آوری شده براساس نتایج حاصل از تحقیق، می توان گفت آگاهی از پیامدهای مصرف بی رویه و تعهد (فردی و جمعی) از سوی آموزش و پرورش بویژه سطوح پیش دبستانی و دبستانی بر روی مقوله فرهنگ و دین و هویت بخشی به کودکان این سرزمین در جهت ارتقای کیفیت آموزشی می توان در امر نهادینه سازی فرهنگ صرفه جویی و الگوپذیری و اصلاح الگوهای مصرف از طریق آموزش و پرورش و بالطبع نهاد خانواده کمک شایانی نمود.

پیشنهادات و راهکارها

۱- فرهنگ سازی و آموزش مدیریت بر منابع و آموزش کودکان از سنین پایین در مورد صرفه جویی در درباره اهمیت حفظ محیط زیست، اسراف کاغذ و... استفاده از کتابخوان، تبلت و خرید و دانلود نسخه های مجاز کتاب ها به جای خرید کتاب و قرض دادن و قرض گرفتن کتاب و مجله و... تغییر در مصرف کنونی و ضد ارزش نشان دادن مصرف گرایی بر اساس ارزشها و آموزه های دینی و آگاه سازی و تعمیق بینش و بصیرت سیاسی و اسلامی و فرهنگی کودکان و افراد جامعه.

۲- برگزاری سخنرانی هایی برای دانش آموزان در مدرسه و یا خارج از آن و دعوت از افراد مسلط به موضوع اعم از جامعه شناسان، مهندسين، روحانیون و آوردن مصادیق قابل فهم دانش آموزان در مورد اسراف و صرفه جویی.

۳- شناسایی ظرفیت های دینی و استفاده از تعالیم اسلامی: با توجه به نقش عمده فرهنگ و اعتقادات دینی در جامعه پذیری اجتماعات بشری و جلوگیری از مصرف بی حد و حصر انسان و ایجاد روحیه مسؤولیت پذیری در برابر جامعه و محیط زیست، سیاست گذاری در خصوص احیا و شناسایی تعالیم دینی برنامه مورد نظر است، بازتعریف منابع منزلت اجتماعی و خانوادگی در جامعه: مصرف انسان تابع سطح درآمد و نیاز واقعی او نیست

بلکه مصرف بیشتر به منزله امروزی صرفا عاملی برای کسب موقعیت و منزلت اجتماعی و گاه به عنوان نمایشی متظاهرانه برای معرفی خود به دیگران صورت میگیرد؛ رفتاری که فرد از طریق آن میکوشد تا پایگاه و موقعیت اجتماعی خود را به دیگران نشان دهد و بدین ترتیب هویت خود را در یک زمینه به اثبات برساند. لذا سیاستگذاری برای بازتعریف منابع منزلت اجتماعی و به چالش کشیدن قدرت اقتصادی و مادی در جامعه میتواند گامی مؤثر در این راستا باشد.

منابع فارسی

- ایزدی، ملیحه و حجتی، حمید (۱۳۹۶) مقاله "تاثیر شعر خوانی بر عزت نفس کودکان پیش دبستانی" نشریه پرستاری کودکان، دوره ۴، شماره ۱.
- ترکاشوند، اصغر (۱۳۸۸) اصلاح الگوی مصرف: مفاهیم و شیوه های تاثیر گذاری بر مخاطب، فصلنامه مطالعات سبک زندگی / سال دوم / شماره ۵ و ۶.
- خاکپور، حسین. (۱۳۹۲). کاوشی نو در معارف قرآنی، سال اول، شماره ۲، صص ۶۱، ۷۸.
- خلیفه، رضا (۱۳۹۵) پایان نامه "فهم نقش و جایگاه آموزش هنر در دوره اول ابتدایی از دیدگاه معلمان" دانشگاه شیراز، دانشکده علوم تربیتی.
- رادپور، فاطمه، شاپوریان، فریبا؛ شریف زاده، عبدالمجید، مرزبان، هادی و همکاران (۱۳۸۵) کتاب راهنمای درس هنر برای معلمان دوره اول ابتدایی، تهران، نشر اداره کل نشر کتب درسی.
- سلیمانی، محمدرضا؛ عابدینی، میمنت؛ حبیب ابادی، حسین فقیهی و فروزان عشیری مهنجاتی (۱۳۸۵) مقاله "تحلیل محتوای مولفه های دینی در مجلات کودکان و نوجوانان" دو فصلنامه علمی - پژوهشی تربیت اسلامی، سال ۱۱، شماره ۲۳، صص ۷-۱۹.
- سامتی مهر، عظیم (۱۳۸۱) نقش آموزش در بهینه سازی مصرف سوخت، دومین همایش بهینه سازی مصرف سوخت در ساختمان، مجموعه مقالات سازمان بهینه سازی مصرف سوخت.
- شعبانی، حسن (۱۳۷۱) مهارت های آموزشی و پرورشی، تهران: سمت.
- شکوهی، غلامحسین (۱۳۷۰) تعلیم و تربیت و مراحل آن، مشهد: آستان قدس رضوی.
- شهیدی، امیر هوشنگ (۱۳۸۰) ضرورت صرفه جویی انرژی از دیدگاه امنیت اقتصاد ملی، دوره مدیریت انرژی، جلد اول، سازمان بهینه سازی مصرف سوخت کشور، شرکت ملی نفت ایران.

صفاریان، الیاس و مریم خسروانی زنگنه (۱۳۹۴) مقاله "تاثیر آموزش هنر در رشد خلاقیت نوآوری و ارتقای سطح مهارت های کار آفرینی کودکان پیش دبستانی". فصلنامه ذ تحقیقات بازاریابی نوین علمی - پژوهشی، ص ۷۹-۹۱

کیان، مرجان و محمود مهر محمدی (۱۳۹۲) "شناسایی وجوه و ابعاد مغفول برنامه درسی هنر دوره ابتدایی" دو فصلنامه علمی-پژوهشی دانشگاه شاهد شماره ۳، ص ۱-۱۸
معروفی، یحیی؛ یوسف زاده، محمدرضا و رئوف احمدی (۱۳۹۲) مقاله "تاملی در نقش کانون های فرهنگی- تربیتی آموزش و پرورش در تربیت هنری دانش آموزان" مجله تدریس پژوهشی، سال اول، شماره ۲.

منابع انگلیسی

Eisner;E(2002)Education artistic visionous. Collier Macmilland Publishers.
Nihan Demirel,Irfox(2011), Contributions Provided by virtual arts lesson for students at secondary stage in elementary education” Procedia social abhevia sciences,Volume numbers15.

Archive of SID